

Wiad. entomol.	19 (3-4): 161-168	Poznań 2001

Nowe stanowiska interesujących gatunków *Microlepidoptera* w Polsce

New localities of interesting *Microlepidoptera* in Poland

EDWARD BARANIAK¹, ANNA MAZURKIEWICZ², KRZYSZTOF PAŁKA²

¹Instytut Biologii Środowiska UAM, Zakład Zoologii Systematycznej, ul. Fredry 10,
61-701 Poznań

²Instytut Biologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin

ABSTRACT: The authors present new localities of 21 rare or otherwise interesting species of *Microlepidoptera* from Poland. *Hypatopa segnella* (ZELL.) is reported as new to the Polish fauna. *Blastobasis roscidella* (ZELL.) should be removed from the list of Polish *Lepidoptera* because specimens collected by WOCKE were erroneously determined.

KEY WORDS: *Lepidoptera*, new records, distribution, Poland.

Informacje o występowaniu w Polsce gatunków z wielu rodzin motyli tzw. drobnych *Microlepidoptera* są bardzo fragmentaryczne i przeważnie pochodzą sprzed kilkudziesięciu lat. Autorzy uważają zatem za celowe podanie nowych stanowisk dla 21 gatunków, które są rzadko spotykane i tylko w ściśle określonych biotopach. Okazy dokumentujące poniższe doniesienie znajdują się w kolekcjach autorów. Jednocześnie autorzy dziękują koledze Jarosławowi BUSZKO za udostępnienie informacji o stanowiskach jednego z omawianych gatunków.

Roeslerstammiidae

Roeslerstammia pronubella (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Parchatka (EB69), 5 V 1996, 1 ex., złowiony w dzień w grądzie.
- Bochońnica (EB78), 13 V 1986, 1 ex., okaz złowiony w dzień na skraju łąki.
- Łęczna (FB38), 4 V 1992, 1 ex., złowiono w dzień w parku miejskim.

W Polsce rozszedlenie słabo poznane, dotychczas wykazany tylko z okolic Torunia, Pienin i Śląska (BARANIAK 1990).

Douglasiidae

Tinagma ocnerostomella (STANTON, 1850)

- Złota Góra ad Rozubowice (FA31), 24 VI 1997, 3 exx..
- Zawadówka (FB66), 25 VI 1994, 1 ex.
- Wola Wereszczyńska (FC40), 7 VI 1991, 1 ex..

Motyle na wszystkich wymienionych wyżej stanowiskach wypłoszono w dzień w zbiorowiskach roślinności kserotermicznej, ze zmiłowca zwyczajnego (*Echium vulgare* L.).

Rozszedlenie w Polsce słabo poznane, znany zaledwie z kilku stanowisk, dane te jednak pochodzą sprzed kilkadziesiąt lat. Współcześnie stwierdzony w rez. „Las Piwnicki” (BUSZKO 1991) i rez. „Bielinek” nad Odrą (BARANIAK, PAŁKA 1996). Nowe stanowiska w Polsce południowo-wschodniej sugerują, że zasięg tego gatunku obejmuje obszar całego kraju.

Agonoxenidae

Blastodacna hellerella (DUPONCHEL, 1838)

- rez. „Stawska Góra” (FB67), 24 VII 1994, 1 ex., złowiono do światła lampy rtęciowej w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.

Rozszedlenie w Polsce bardzo słabo poznane, gatunek ten dotychczas znany był tylko ze Śląska (WOCKE 1874), lecz dane te pochodzą sprzed ponad stu lat. Nowe stanowisko w okolicach Chełma jest więc potwierdzeniem występowania tego gatunku w Polsce.

Deuteroniidae

Deuteronia pudorina (WOCKE, 1857)

- Janowice (EB68), 12 VIII 1996, 2 exx., do światła lampy rtęciowej umieszczonej na skraju boru świeżego w bezpośrednim sąsiedztwie stawów i olsu.
- Przybysławice (EB99), 10 VII 1995, 2 exx., do światła na wydmie otoczonej wilgotnymi łąkami.
- Poleski Park Narodowy: Bagno Bubnów (FB59), 4 VIII 1991, 2 exx., do światła na obrzeżu torfowiska przejściowego.
- Poleski Park Narodowy: Jezioro Moszne (FC40), 2 VIII 1994, 1 ex., do światła na torfowisku przejściowym.

Znany z niewielu rozproszonych stanowisk na terenie kraju (TOLL 1964), a ostatnio wykazany z okolic Torunia (BUSZKO 1991).

*Blastobasidae**Blastobasis phycidella* (ZELLER, 1839)

- Rzecin, Jezioro Pustelnik (WU84), 17 VI 1994, 1 ex., do światła w borze suchym otaczającym śródlądne jezioro.
- Mosina (XT29), 20 IV 1994, 1 ex., wypłoszony w godzinach popołudniowych w borze mieszanym.
- Brączewo (XU04), 7 VI 1995, 1 ex., do światła na zarastającym nasypie kolejowym.
- rez. „Góry Pieprzowe” (EB51), 29 V 1995, 2 exx., do światła w zbiorowisku muraw i zarośli kserotermicznych.
- Janowice (EB68), 21 VI 1996, 1 ex., do światła w borze świeżym.
- Okale (EB68), 5 VI 1997, 2 exx., do światła w borze mieszanym.
- Parchatka (EB69), 29 V 1995, 1 ex., złowiony w dzień na skraju łąki.
- Zaklików (EB72), 25 VI 1996, 1 ex., do światła w borze suchym na wydmy.
- Gródek ad Hrubieszów (GB12), 1–3 VII 1993, 1 ex., wypłoszony w godzinach popołudniowych w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.

W Polsce znany z kilku stanowisk w południowej części kraju (BUSZKO 1978). Ostatnio stwierdzony w okolicach Torunia (BUSZKO 1991), rezerwacie „Skarpa Dobrska” koło Kazimierza Dolnego oraz w Kosyniu na Polesiu Lubelskim (BUSZKO i in. 1996).

Hypatopa binotella (THUNBERG, 1794)

- Janowice (EB68), 21 VI 1996, 1 ex., do światła na skraju boru świeżego w bezpośrednim sąsiedztwie stawów i olsy.

Gatunek znany w Polsce z nielicznych stanowisk na terenie całego kraju, lecz dane te mają obecnie tylko historyczne znaczenie. W ostatnich latach wykazany z okolic Torunia (BUSZKO 1991).

Hypatopa segnella (ZELLER, 1873)

- Oblasy (EB68), 7 VIII 1996, 1 ex., do światła w przesuszonym borze wilgotnym, w pobliżu wrzosowisk.

Gatunek nowy dla fauny Polski. Stanowisko systematyczne tego gatunku zostało wyjaśnione w pracach SINEVA (1986, 1993). Najbliższe stanowiska znajdują się w Czechach i na Słowacji (RIEDL 1996).

*Autostichidae**Oegoconia deauratella* (HERRICH-SCHÄFFER, 1854)

- Dwikozy, Panieńska Góra (EB52), 14 VII 1987, 1 ex., do światła w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.

- Machnów (FA88), 1 VIII 1995, 1 ex., do światła w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.
- Rudnik (FB04), 3 VII 1986, 1 ex., do światła w zbiorowisku roślinności ruderalnej.

Gatunek znany w Polsce dotychczas tylko z okolic Mikołajek (CAPUSE 1965) i rezerwatu „Las Piwnicki” (BUSZKO 1991). Możliwy do odnalezienia w wielu miejscach na terenie kraju.

Amphisbastidae

Pseudatemelia josephinae (TOLL, 1956)

- Wielkopolski Park Narodowy: Górka, (XT29), 11 VIII 1996, 1 ex., do światła lampy rtęciowej w pobliżu rezerwatu Sarnie Doły. W trakcie odłowu obserwowano liczny przylot tego gatunku, zarówno do ekranu jak i w jego bezpośrednie sąsiedztwo.
- Beskid Niski, Czeremcha, (EV57), 23 VII 1996, 2 exx., do światła lampy rtęciowo-żarowej, usytuowanej w zarastającym, starym sadzie owocowym.

Gatunek znany z nielicznych, rozproszonych stanowisk na terenie kraju, w większości są to dane pochodzące sprzed kilkudziesięciu lat i wymagające potwierdzenia (TOLL 1964). W ostatnich latach znaleziony w rezerwacie „Las Piwnicki” (BUSZKO 1991).

Pseudatemelia flavifrontella (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Obrzycko (XU04), 11 VI 1996, 2 exx., do światła lampy usytuowanej na śródleśnej piaszczystej drodze. Liczne osobniki obserwowano na tym stanowisku również w godzinach popołudniowych.

W Polsce znajdowany niezbyt często (TOLL 1964). Starsze informacje faunistyczne wymagają zweryfikowania z powodu nie odróżniania tego gatunku od *P. josephinae*.

Amphisbatis incongruella (STAINTON, 1849)

- Oblasy (EB68), 27 IV 1996, 1 ex., złowiony dzień na obrzeżu boru suchego porastającego śródleśną wydmy.

Gatunek wykazywany tylko w starszych pracach faunistycznych, ze Śląska (WOCKE 1874) oraz okolic Bydgoszczy (TOLL 1964).

Hypercallia citrinalis (SCOPOLI, 1763)

- Zyndranowa (EV47), 5 VII 1996, 2 exx, złowione o zmierzchu podczas wypłazania z roślinności zielnej.

- Giżycko (EE58), 29 VI 1997, 1ex, leg J. BUSZKO.
- Turtul (FF 11), 10 VI 1997, 2 exx, leg J. BUSZKO.

Z Polski znany z niewielu rozproszonych stanowisk w południowej części kraju (TOLL 1964). Do pułapek świetlnych nie przylatuje zbyt często, aktywny głównie o zmierzchu ale wówczas również lata niezbyt chętnie. Motyle możliwe do uzyskania podczas wypłaszania z roślin zielnych.

Cosmopterigidae

Sorhagenia rhamniella (ZELLER, 1839)

- Dwikozy, rez. „Panieńska Góra” (EB52), 14 VI 1987, 1ex., do światła lampy w środowisku kserotermicznym.
- Celejów (EB78), 14 VII 1996, 1 ex., 16 VII 1997, 1 ex., do światła na skraju łągu.
- Wirkowice Las (FB44), 21 VI 1997, 1 ex., wypłoszony w dzień w zbiorowisku zarośli kserotermicznych.
- rez. „Stawska Góra” (FB67), 29 VII 1994, 1ex., do światła w środowisku kserotermicznym.
- Gródek (GB03), 1–3 VII 1993, 5 exx., do światła na zboczu kserotermicznym.

Z Polski gatunek ten wykazany był dotychczas tylko z Wielkopolski, Kujaw, Dolnego Śląska i Pienin (RIEDL 1984). Nowe stanowiska z Polski południowo-wschodniej sugerują, że zasięg tego gatunku obejmuje prawdopodobnie obszar całego kraju.

Sorhagenia janiszewskae RIEDL, 1962

- Albrechtówka (EB68), 11 VIII 1995, 1 ex., do światła w zbiorowisku zarośli kserotermicznych.
- Gródek (GB03), 18 VI 1995, 1 ex., do światła na zboczu kserotermicznym.

Gatunek dotychczas znany w Polsce jedynie z Grudziądza, Wrocławia i Sobótki (RIEDL 1984).

Sorhagenia lophyrella (DOUGLAS, 1846)

- Krajkowo (XT29), 28 VI 1983, 2 exx., złowiono w godzinach popołudniowych w środowisku mocno przesuszonego łągu.
- Wielkopolski Park Narodowy: Górka, (XT29), 30 VI 1983, 7 exx., do światła w lesie grądowym.
- Dwikozy, rez. „Panieńska Góra” (EB52), 26 VII 1997, 1 ex., do światła w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.

- Karmanowice (EB78), 11 VII 1996, 1 ex., do światła w mocno prześwietlonym grądzie.
- rez. „Skarpa Dobużańska” (EB81), 5 VII 1993, 2 exx., złowiono o zmroku w środowisku kserotermicznym.
- Machnów (FA88), 7 VIII 1995, 2 exx., do światła w środowisku zarośli kserotermicznych.
- Gródek (GB03), 18 VI 1995, 2 exx., do światła na zboczu kserotermicznym.
Gatunek dotychczas stwierdzony w okolicach Wrocławia i w Pieninach (RIEDL 1984) oraz w Toruniu (BARAN 1997).

Vulcaniella pomposella (ZELLER, 1839)

- rez. „Skarpa Dobrska” (EB68), 25 V 1996, 2 exx., 12 VI 1997, 1 ex., wypłosezone w dzień z roślinności zielnej na zboczu kserotermicznym.
Gatunek znany zaledwie z kilku stanowisk w zachodniej Polsce (RIEDL 1984) a, ostatnio podany również z okolic Włodawy (BUSZKO i in. 1996).

Choreutidae

Prochoreutis sehestediana (FABRICIUS, 1776)

- Oblasy (EB68), 30 VII 1997, 1 ex.
- rez. „Szkłarnia”, (EB82), 3 VII 1997, 13 exx.
- Jezioro Moszne (FC40), 13 VI 1991, 1ex.
Na wyżej wymienionych stanowiskach, motyle łowiono w dzień na obrzeżach torfowisk niskich.
Gatunek ten nie został wymieniony z terenu Polski w opracowaniu DIKONOV'a (1996), a dotyczącym Europy lecz wynika to tylko z przeoczenia autora opracowania. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w okolicach Wrocławia, Poznania, Bydgoszczy (TOLL 1956) , ostatnio znaleziony w okolicach Torunia (BUSZKO 1991).

Prochoreutis myllerana (FABRICIUS, 1794)

- Wąwolnica (EB69), 26 VII 1997, 1 ex., do światła lampy rtęciowej (samolówka w środowisku ruderalnym).
W Polsce dotychczas znany z Wolina oraz Katowic (TOLL 1956).

Porpe bjer kandrella (THUNBERG, 1784) [= *Tabenna bjer kandrella* (THUNB.)]

- rez. „Klonów” (DA47), 18 exx., wyhodowano z larw i poczwerek znalezionych 25 VI 1997 roku w żerowiskach na liściach dziewięcisiu bezłodygowego (*Carlina acaulis* L.) rosnącego w lekko zacienionych miejscach na zboczu kserotermicznym. Motyle lęły się od 27 VI do 6 VII 1997.

W Polsce gatunek ten znany był dotychczas tylko z terenów górskich (TOLL 1956).

Urodidae

Wockia asperipunctella (BRAUND, 1851)

– Janowiec (EB68), 1 VI 1996, 1 ex., do światła na zboczu kserotermicznym.

Z Polski znany z niewielu rozproszonych stanowisk. Informacje o występowaniu tego gatunku pochodzą ze starych prac faunistycznych, ostatnio wykazany z okolic Włodawy (BUSZKO i in. 1996).

Informację o występowaniu na terenie kraju gatunku *Blastobasis roscidella* (ZELLER, 1847) (*Blastobasidae*) należy uznać za błędną i gatunek ten usunąć z listy znanych z Polski motyli. W Polsce wykazany został tylko przez WOCKE'go (1874) z okolic Obornik Śląskich. Okazy znajdujące się w kolekcji WOCKE'go przechowywanej w Instytucie Zoologicznym w Petersburgu, są w rzeczywistości formami barwnymi *Blastobasis phycidella* (ZELL.) (SINEV, informacja niepublikowana).

Według uzyskanych informacji rozszedlenie *Blastobasis roscidella* obejmuje basen Morza Śródziemnego, występowanie tego gatunku na terenie Polski jest więc mało prawdopodobne. (SINEV, w przygotowaniu).

SUMMARY

Distribution data on 21 rare or otherwise interesting species of *Microlepidoptera* from Poland are given. *Hypatopa segnella* (ZELL.) is recorded from Poland for the first time.

WOCKE (1874) reported *Blastobasis roscidella* (Zell.) as new to Silesia (now a part of Poland) fauna. The species should be removed from the list of Polish *Lepidoptera* because specimens found by WOCKE were misidentified.

The record of *Blastodacna hellerella* (DUP.) is the second one and of *Amphisbatis incongruella* (STT.) the third one in Poland.

PIŚMIENNICTWO

BARAN T., 1997: Nowe stanowisko *Sorhagenia lophyrella* (DOUGLAS, 1846) (*Lepidoptera: Cosmopterigidae*) w Polsce. Wiad. Entomol., **16** (2): 122.

BARNIAK E., 1989: Remarks on the distribution of Polish species of the families *Acrolepiidae*, *Roeslerstamiidae*, *Orthotaeliidae*. Pol. Pismo Ent., **59**: 493-509.

- BARANIAK E., PAŁKA K., 1996: Nowe dane o rozszedleniu *Tinagma ocnerosomellum* (STT.) i *Klimeschia transversella* (ZELL.) (*Lepidoptera*, *Douglasiidae*). *Wiad. Entomol.*, **15** (3): 191.
- BUSZKO J., 1978: Motyle – *Lepidoptera*: *Ethmiidae*, *Blastobasidae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, XXVII, **36**: 1-32.
- BUSZKO J., 1991: Motyle (*Lepidoptera*) rezerwatu Las Piwnicki. *Parki Nar. Rez. Przyn.*, **10**: 5-60.
- BUSZKO J., JUNNILAINEN J., KAITILA J., NOWACKI J., NUPPONEN K., PAŁKA K., 1996: Nowe i rzadko spotykane w Polsce motyle (*Lepidoptera*) stwierdzone w południowo-wschodniej części kraju. *Wiad. Entomol.*, **15** (2): 105-115.
- CAPUSE I., 1965: *Lepidopteres recueillies a la lumiere dans la region des lacs Masuriens en Pologne*. *Pol. Pismo Ent.*, **32**: 243-249.
- DIAKONOV A., 1996: *Choreutidae*. [W:] KARSHOLT O., RAZOWSKI J. (red.): *The Lepidoptera of Europe*. Apollo Books, Sfenstrup: 158.
- RIEDL T., 1984: Motyle – *Lepidoptera*: *Stathmopodidae*, *Batrachedridae*, *Blastodacnidae*, *Momphidae*, *Cosmopterigidae*, *Chrysopeleidae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa – Wrocław, XXVII, **32**: 1-106.
- RIEDL T., 1996: *Blastobasidae*. [W:] KARSHOLT O., RAZOWSKI J. (red.): *The Lepidoptera of Europe*. Apollo Books, Sfenstrup: 96.
- SINEV S. YU., 1986: Obzor molej blastobazid (*Lepidoptera*, *Blastobasidae*) fauny SSSR. *Tr. Zool. Inst., AN SSSR*, **145**: 53-71.
- SINEV S. YU., 1993: Nowyje i małoizwestnyje widy molejblastobazid (*Lepidoptera*, *Blastobasidae*) Palearktyki. *Ent. Obozr.*, **72** (2): 368-377.
- TOLL S., 1956: Motyle – *Lepidoptera*: *Glyphipterygidae*, *Douglasiidae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, XXVII, **39 – 40**: 1-50.
- TOLL S., 1964: Motyle – *Lepidoptera*: *Oecophoridae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, XXVII, **35**: 1-174.
- WOCKE M. F., 1874: Verzeichnis der Falter Schlesien. *Z. Ent., N.F.*, Breslau, **4**: 1-108.